

Mångsidiga Gabriella – författare och språkgeni

NCTs uppgift har aldrig varit att presentera cykelsporten – det gör andra mycket bättre än vi. Men vissa fenomen inom cykel, som berör oss alla, går inte att undvika. Någon kan tycka att detta ibland blir ensidigt och då kan vi bara hålla med. Här följer dock ett reportage, som i någon mån balanserar denna obalans.

Text : BJÖRN ROMBACH

● Som ordförande och biblioteksansvarig har jag satt en ära i att vara särskilt väl uppdaterad på det litterära området. Döm om min förvåning, när det plötsligt dyker upp en svensk cykelroman, författad av en ung kvinna. Denna måste givetvis granskas närmare och vi börjar med en intervju med författarinnan själv, cykel-TV-profilen Gabriella Ekström från Bromma.

En del av våra läsare vet nog vem du är, men vet inte så mycket om dig. Berätta lite.

– Jag började jobba med cykel när jag var 16 år gammal. Jag hade ingen uppfattning om sporten innan jag såg Giro d'Italia 96. Jag satt och zappade lite, men blev kvar framför TV:n hela etappen, och även etapperna efter. Jag såg Pavel Tonkov vinna en rosa tröja och livet ändrade inriktning en smula. Jag känner mig redan otroligt gammal när jag skriver detta. Nästan alla cyklister jag lärde mig älska sporten genom är borta från tävlingsscenen, och några enstaka som inte ansågs som torra bakom öronen då är nu bland de mest rutinerade och respekterade. Själv tränade och tävlade jag en del för CK Falken och senare Järfälla CK. Jag har skrivit om cykel för en hel radda tidningar och sajter, däribland Cyclingnews.com, Ride Cycling Review och Magazine Velo och kommenterat cykel för Viasat Sport och SVT.

På ett mer personligt plan är jag oerhört språkintresserad, och har förutom att skriva på engelska i många år också studerat franska, italienska och ryska. Jag läser alldeles för mycket, gärna biografier och skönlitteratur i rysk, kinesisk och afrikansk miljö.

Jag är också mycket förtjust i att resa, och har i år hittat på något i stort sett varje månad – däribland Georgien, Armenien, östra delen av

Turkiet, Belgien och Frankrike. Bland de intressantare länder jag besökt räknar jag annars Uzbekistan, Nordkorea, Oman, Malawi och Moçambique.

Utöver cykel skriver jag också om akvaristik och publicerade i år boken "Från arapaima till ögonfläcksrasbora, som är en något annorlunda grundbok i akvaristik.

Att börja träna är en sak. Men varför tävla?

– Ja, det frågade jag mig också. För mig var det varken självklart eller en drivkraft. Förvisso kommer jag från en prestationsinriktad familj, men vi har ingen sportbakgrund. I klubben fördelades resurserna mest mellan herrelit och herrjuniorer. Jag tävlade, men inte särskilt mycket. När jag var i artonårsåldern tränade jag ungefär tjugofem timmar i veckan, och stod inför valet att satsa på sporten genom att träna och tävla mer eller genom att skriva och prata. Något jag redan gjorde och redan tjänade pengar på. Det blev det sistnämnda alternativet.

Och varför skriva om cykelsport?

– Det var både enkelt och självklart för mig. I mitten på 90-talet visade Eurosport väldigt mycket cykel i TV-rutan i Sverige, särskilt om man jämförde med den minimala uppmärksamhet sporten fick i Australien, Storbritannien och USA. Alla dessa var cykelintresserade länder som inte fick sitt lystmäte för cykelnyheter tillfredsställt. Jag började skriva live-rapporter för spansk-amerikanska Infociclismo, då detta ännu var helt okänt. Det visade sig snabbt att intresset var enormt, man ville inte bara ha tävlingsfakta, utan också all information runt i kring. Vem lånade ut en flaska till någon, vem hade ett stenansikte och vem grät öppet? Tackade de varandra efter utbrytningar, eller var deltagarna arga? Cyclingnews.com hörde snart av sig och frågade om jag inte kunde skriva för dem istället.

TV har gjort dig känd i Cykelsverige. Hur var steget från text till TV?

– Som händelse var det inte så stort. Viasat dök upp på Postgirot i slutet av 90-talet och frågade om jag kunde kommentera något, vad det var har jag glömt. Sedan följde ett flertal år, då de visade riktigt mycket cykel. Jag hann också

med att kommentera OS för SVT år 2000 och var deras konsult inför 2004.

Vår redaktör påstår sig ha hört utmärkta inslag med dig på TV-live-sändning tillsammans med Patrik Serra. Kan det stämma?

– Ja, Patrick var en av dem jag kommenterade cykel med, jag satt ibland också med Magnus Dahlborn och Kristoffer Ingeby. Vid ett minnesvärt tillfälle kommenterade jag också med Göran Zachrisson. Patricks specialitet var taktiskt kunskande och själva tävlingsupplägget, och jag bidrog med kunskap om de internationella cyklisterna.

Patrick är för övrigt en person som betytt mycket för mitt cykelintresse. Han har stöttat i många situationer och visat sig vara en av de där killarna som är en sann feminist, kanske utan att veta om det själv.

Vi har skrivit en del om doping i NCT. Har inte detta gjort det lite svårare att förbli entusiastisk för cykelsporten?

– Det som skrivs i svensk press om doping ändrar inte min inställning till sporten. Min bild av cykelsporten har jag haft möjlighet att forma själv, på plats, från följebilar, från samtal med cyklister och ledare. Min bild av sporten är inte alltid rosenröd, men enstaka artiklar i svensk media ändrar inte den bilden nämnvärt. Jag har kanske en krass människosyn, men jag tror inte att någon är perfekt, vare sig de är idrottare eller inte. Jag tror heller inte att någon sport är förskonad, och är smått oroad över hur cykelsportens ivriga testande bemöts i media. Vi har en lång väg att gå, men kampen förs åtminstone. Kan alla sporter säga detsamma?

Däremot är det förskräckande att se hur det saknas en motvikt i Sverige. Var är artiklarna om det fantastiska med sporten, hur ska vi skapa en positiv bild som kan väga upp allt det negativa som skrivs? Nere på kontinenten är inte dopingfrågan bortglömd, men den varvas med artiklar som också lyfter fram sporten, utövarna och fansen. När jag var nere i Flandern och gjorde research för cykelbok nummer två, kom Het Laatste Nieuws och intervjuade mig så fort de hörde att jag skrev en bok om cykel.

Berätta om din nya bok.

– Det är en fiktiv berättelse som dels är till för att roa, men som också har en del poänger inbäddad. Hur kan världen se ut för den som jobbar med något så annorlunda som cykel, och varför har man valt ett så otroligt ansträngande sätt att försörja sig på? Hur fungerar människor i grupp, när ställs vänskap på sin spets, och kan vem som helst bli en idrottare som dopar sig? Jag valde Mathieu för att föra fram dessa tankar. Det blev ganska snart självklart att den ena utövaren inte kan vara den andra lik, och att

enstaka individer kanske funderar lika mycket som vi läsare gör över vad som är rätt och fel.

Mathieu är helt fiktiv, men en person som växte fram lätt. Jag kan förekomma frågan och säga att han inte finns på riktigt, även om vissa personer har inspirerat mer än andra.

Hur länge har du arbetat med boken?

– Jag började redan 2001, men blev inte klar då. När jag såg Tour de France 2009 blev jag inspirerad att börja om med manuset igen, och då tog det ungefär tre månader att färdigställa det. Efter det tog det ytterligare lite tid att diskutera med förlag och att korrekturläsa texten. Det faktum att jag började med texten så tidigt som 2001, gjorde att jag fick förlägga handlingen till ganska tidigt 2000-tal. Efter det har så många regler ändrats inom cykelsporten att jag annars hade fått skriva om allt.

Vem skriver du för?

– Mig själv egentligen. Det är en uttrycksform precis som konst eller sång, men jag börjar inse att andra också vill läsa. Det är också ett sätt att föra fram mina egna och andras tankar om sporten utan att skriva debattartiklar. Jag har alltid gillat anti-hjälten, en huvudperson med fel och brister, som man med lite skicklighet ändå kan framställa på ett humant och rörande sätt.

Om Mathieu kunde liknas vid en sarkastisk Leo Demidov på en cykel, skulle jag vara evigt nöjd.

Vad ska nästa bok handla om?

– Mathieu ingår ju en överenskommelse med sin mentor, en cyklist som heter Sidouine, i slutet av den första boken. Han ska lämna sitt hemland och prova på något som för honom är ganska nytt. Det geografiska steget är inte långt, men jag planerar att ruska om hans tillvaro en hel del, samtidigt som jag får chansen att skriva om en fantastisk plats på jorden och ett folk med en alldeles särskild kärlek till sporten.

Och till sist – hur cyklar du nuförtiden? Du sitter väl inte bara bakom skrivbordet?

– Haha. Jo, nästan. I år har min sambo dragit med mig på några träningssvängar, och vi tog med oss cyklarna till Frankrike i somras. På vilodagen mellan Tourmalet-etapperna fick jag den otroligt dåliga idén att cykla upp själv. Med så lite träning i grunden som jag hade, var det helt klart det jobbigaste jag har gjort i år. Samtidigt var det inspirerande, och som tjej vill jag nästan lova att jag blev mer påhejad än de flesta. "C'est tres bien madame, bon courage" ekade det mellan bergsväggarna. □

Slutligen fem snabba frågor

Bästa märket på cykel?

– Fel person att fråga egentligen, men jag har Chesini och Bianchi. Orbea är annars trevliga att titta på.

Bästa cykelland?

– Får man säga regioner istället? Guipuzkoa och Lapurdi, Hautes – Pyrenees och Östflandern.

Bästa cykelbok (utöver din egen)?

– "De Renner" av Tim Krabbé var fantastisk, men det var jättelänge sedan jag läste den.

Bästa boken som inte handlar om cykel?

– Det är svårare, men de som utmärker sig särskilt är "Det växer inga rosor i sågspånet" av Nicholas Fokker och "Half of a yellow sun" av Chimamanda Ngozi Adichie.

Bästa husdjur för en cykelfantast?

– Jag är ju akvarist så jag föreslår någon trevlig fisk. Mathieu hälsar "en tam sten".

Tour de France – ett drama för fler än "topp 10"

Vår bibliotekarie och tillika ordförande, som vanligtvis tycker att han har grepp på det mesta, var lite skamsen. Han har, enligt honom själv, järnkoll på all världens cykellitteratur. Och så dyker det upp en färdig, smått unik svensk cykelroman på bokhandelsdiskarna, utan Björns vetskap. Och sedan verkar han vilja skylla detta på redaktören. Men först med en fyllig intervju och recension blev han iallafall.

Text : BJÖRN ROMBACH

● Här har väl ändå redaktören släppt ratten med båda händerna och vänt blicken ner i handsfacket. På motorvägen. Upprörande på det hela taget! Man borde verkligen inte ge uppdraget att recensera en ny svensk cykelroman, skriven av en kvinna, till bibliotekarien för vårt cykelbibliotek?! Det kan ju bara gå på ett sätt. Självklart kommer han att ÅLSKA boken. Och så står vi där med ytterligare en fantastisk cykelbok i biblioteket.

Så är det nog. När Gabriella Ekström (född 1979) tog sig an att, som första kvinna i världen skriva en cykelsportroman, var det helt givet att en viss läsare skulle komma att köa på utgiv-

BOKRECENSION

ningsdagen och bränna igenom verket på direkten, nämligen bibliotekarien på ett av världens främsta cykelboksbibliotek. Och jo – han tyckte mycket bra om boken. Men en del kritik blir det ändå, det vill författare alltid ha. Den perfekta boken är inte skriven – inte ens av mig själv.

Intressant om Touren

De som inte vann (300 sidor, SE Förlag) handlar om den 23-åriga Mathieu Taldardon, som gör sin första start i Tour de France. Han gör det som hjälppryttare i ett relativt svagt lag. Där finns visserligen någon spurtare och två riktigt bra erfarna cyklister. Men han kör för Bonhomme-stallet, som inte kan vinna ett så här pass krävande lopp.

I boken får vi följa Mathieus första Tour från start till mål. Vi är med överallt. I bussen, på hotellrummet, i matsalen och på sadeln. Det är mycket vardag och det är verkligen intressant. Loppet skiftar karaktär och här skildras både bra dagar och de dåliga. Det är inte så mycket fokus på teknik och tider, utan istället på relationer, känslor och just vardagsbestyr. Cykel skildras som en lagidrott och blir begriplig. Liksom tjuningen med att plåga sig på fordonet. För tuftt är själ.

Hjälppryttarens vardag är inte bara rent fysiskt slitig. I ett lag med två stjärnor (Gianni och Herman) som inte drar jämt, kan man inte köra för bägge. Mathieu måste hantera denna balansgång och gör det väl.

Att följa en cyklist genom hela detta långa lopp, är ett grepp som fungerar alldeles utmärkt romanen igenom. Man känner igen en hel del från TV-sändningarna. Snabba släta transportsträckor med spurtpriser och dito uppgörelser, utbrytningar som släpps iväg och fångas in, tunga

och långa stigningar följda av vansinnesfärder utför samt vådrets växlingar. Och i marginalen problem med skador och doping – händelser som ofta flyttas upp centralt i massmedia.

Det jag fastnade för var dock vardagen under loppet. Hotellet, frukosten, iväg till starten och framförallt arbetet i klungan. Vatten ska hämtas från foljebilarna. Konkurrenter måste bevakas. Och spurtare måste hjälpas fram och stötts. Det är verkligen fascinerande läsning.

Lätt läsning

Gabriellas bok om cykelsporten är lättläst och på det stora hela välskriven. Språket vetter åt det man möter i vissa ungdomsböcker. Ofta fungerar det, men en del trötta ordkombinationer hade kunnat bytas ut – länge misstänkt, ganska arg, bar upp kläderna snyggast ...

Ibland görs också personteckningarna onödigt platta. Mathieu träder fram bra medan flera av cyklisterna som omger honom blir mer av karikatyrer. Men måhända är detta klokt, för att kunna hålla ett bra tempo romanen igenom.

En alltför stor mängd avstavnings-missar skämmer dock texten. Men det kan inte läggas på författaren, utan här får förlaget lova bättring till nästa bok. På redaktionen tror vi inte heller på omslaget. Varken titeln eller omslagsbilden signalerar tydligt vad boken handlar om. Särskilt snyggt är det faktiskt inte heller. Vad som är snyggt eller inte kan förstås diskuteras – men ett bättre omslag tror vi hade sålt fler böcker.

Men köp den ändå

Kritiken till trots är detta en mycket läsvärd roman. Gabriella Ekström vet vad hon skriver om. Hon kan cykelsporten. Och hon är en driven skribent. Boken är en given julklapp till alla som sett cykelsport på TV och vill komma den närmare. Och vi är ganska många.

Boken finns att beställa direkt från förlagets hemsida www.seforlag.se. Den finns också till försäljning i Cykelcitys samtliga butiker samt via större internetboklådor (Bokus, Bokia med flera). Cirka-priset är satt till högst rimliga 150 kronor – köp den! Och för snällisar finns den förstås att låna från SCCB vad det lider. □